

Piscu se, jednostavno, nije moglo dogoditi da ostane nedorečen.

Hasan Nazirova džamija je srušena u našem vremenu. Roman je sačuvao džamiju Aladžu u njenom prvobitnom obliku. Glas iz sna je donio slutnju i brigu. Hasan Nazir moli Mimara da sačuva crtež njihove džamije u Hotči. Veliki graditelj se čudi: "...Insani ne ruše onakvu ljepotu! Otjeraj takve misli od sebe, hair-sahibijo!"

Svako dobro ljudsko djelo, ako i nije vječno, jest drago Svemilosnom i Svemogućem Stvoritelju svega što u ljudsko oko staje i svega što ljudski razum vidi i ono što ne može vidjeti. Takva religiozna spoznaja je bila najljepša i najodanija pratilja u gradnji romana, a odmah potom i vjerovanje, koje u sebi nose pisci-vjernici, kako je Božija nagrada za dobro uvijek ispred one koju dodjeljuju ljudi.

Kao i graditelj džamije, pisac zavređuje nagradu. Obojica su napravili dobra djela: Hasan Nazir Čelebi je sagradio džamiju, "da je ljepše u carstvu nema", a Mirsad Sinanović roman o njenom graditelju i njegovom djelu takvim umijećem da se ovo književno djelo gotovo idealno uklapa u ljepotu džamije sagrađene od kamena, "a koji ima lahkoću ptice". "Ljepota i lahkoća su u simetriji" u oba djela te se može kazati kako je ljepota jedne građevine posve preselila i srasla sa ljepotom lijepe riječi.

Samo takva spoznaja nas uvjerava kako će ovo djelo biti brzo uvršteno među odabrana djela u novijoj bh. literaturi.

Mustafa SMAJLOVIĆ

KNJIGA JEDINSTVENOG SADRŽAJA NA BOSANSKOM JEZIKU

Osman Kozlić, Fikhska pravila, El-Kalem, Sarajevo, 2005.

Svaki narod svoju vrijednost pokazuje knjigom. Mali narodi poput našeg za tim imaju

posebnu potrebu. Kroz knjigu se ogleda koliko je ko originalan, akademski i intelektualno hrabar, svjež u informacijama i praćenju literature i ideja.

Knjiga Fikhska pravila autora mr. Osmana Kozlića je unikatnog sadržaja na bosanskom jeziku. Na nešto više od tri stotine stranica, autor je izložio materiju koja do sada gotovo da nije ni obrađivana kod nas, ako se izuzme tekst prof. dr. Fikreta Karčića u časopisu *Islamska misao*, par autorovih radova u *Hikmetu* te sporadična navođenja pojedinih fikhskih pravila.

Zbog zakona unutarnjeg razvoja a i vlastite potrebe, svaki pravni sistem poznaje pravna pravila i metode njihova konstruiranja. Fikhsko ili pravno pravilo općenito u pravu je rezultat pravničke vještine. Ono se formulira u obliku stiha, poslovice, maksime, znači ne više od jedne rečenice, iskazuje se u preciznoj i snažnoj formi, sa nekoliko riječi koje je lahko zapamtiti. Cilj formuliranja fikhskih pravila je da se jednom normom višeg stepena općenitosti obuhvate sve manje, pojedinačne norme. Kako je ranije rečeno, fikhsko pravilo je pravilo višeg stepena općenitosti, tj. cilj mu je cjelovit odnos prema problemu, pa ne smije biti vezano za jednu pravnu oblast a da nije primjenljivo na drugu. Stoga je pravnicima i muftijama izuzetno važno da poznaju pravna pravila.

Ova knjiga predstavlja prerađenu verziju autorovog magistarskog rada. U literaturi je navedeno devedest i devet naslova koje je autor koristio na arapskom i bosanskom jeziku. Prilagođavanje magistarskog rada našem čitateljstvu u odnosu na magistarsku tezu ogleda se u smanjenju broja stranica, ali i dodavanju dijelova koje je autor obradio, poput navođenja usporedbi između pravnih pravila rimskog prava i pravnih pravila fikha. Stoga je ovo djelo interesantno zaljubljenicima u pravo i pravnu nauku, bez obzira na to bavili se islamskim ili pravom uopće.

Sam rad je podijeljen na dva osnovna dijela. U prvom dijelu, autor govori o nastanku i razvoju nauke o fikhskim pravilima, vremenu nastanka ove discipline, pravnicima koji su se njome bavili i prvim djelima iz ove oblasti. U drugom poglavlju prvog dijela, autor smješta nauku o pravnim pravilima u kontekst bliskih

pravnih pojmova i disciplina, odnos pravnih pravila i pravne norme, metodologije islamskog prava, šerijatskih pravila te općih pravnih teorija unutar islamskog prava. U posljenjem poglavlju uvodnog dijela, autor se fokusira na metode konstruiranja pravnih pravila. Drugi dio rada je u cijelosti posvećen analizi pojedinih pravnih pravila, prema kojima je, odnosno prema njihovoj sadržini, autor naslovio šest poglavlja: fikhska pravila o motivaciji, čvrstom uvjerenju, pravima i odgovornostima, vlasništvu i ugovoru, poteškoći i šteti te dokazima.

Magistarski rad je odbranjen pod naslovom Fikhska pravila u El-Marginanijevom (pravnom) djelu El-Hidaja (El-Kavaidu-l-fiqhijje min hilali kitabi-l-Hidaje li-l-Marginani). Bosansko izdanje, kako smo naveli, nije pretrpjelo izmjene samo u naslovu nego i u sadržini s ciljem približavanja bosanskom senzibilitetu, ali i potrebama pravne struke. Autor je nastojao svoje stavove potkrijepiti navodima iz pojedinih dijela. Prije svih, koristio se poznatim kompendijem hanefijskog fikha El-Hidaja, što je razumljivo jer je u magistarskoj radnji bio fokusiran na ovo djelo. Međutim, Osman Kozlić je koristio i druga klasična djela ovoga mezheba, kao i literaturu cijenjenih autora drugih mezheba. Čestim navođenjem primjera, koje nenametljivo navodi, ovo štivo je izuzetno čitljivo.

Na knjizi u ovakvom obliku, kako nam to autor kaže, zahvalan je prof. dr. Fikretu Karčiću (sa kojim je bio u kontaktu još dok je radio tezu u Maroku prije njene odbrane akademske 1996./1997. godine) na primjedbama i sugestijama prilikom pripreme ovoga djela na bosanskom jeziku, kao i prof. dr. Enesu Ljevakoviću na njegovoj pomoći. Smatramo propustom autora, ali i izdavača to što o samom autoru nema niti slova. Osman Kozlić je studij islamskog prava završio u Alžiru, a postdiplomski u Maroku, na Univerzitetu Muhemed V. u Rabatu. Još kao student se oprobao u pisanoj riječi, kad je objavljivao svoje prijevode, a potom i originalne radove. Po povratku u BiH, zapošljava se kao profesor fikha na Behram-begovoj medresi u Tuzli, gdje i danas radi. Jedno vrijeme je bio angažiran kao urednik tuzlanskog Hikmeta. Član je Ustavnog

suda Rijaseta IZ-e od osnutka te institucije.

Smatram da je izdavač, odnosno autor trebao kontaktirati sa mentorom prof. dr. Muhammedom Rogyjem, koji je vodio Osmana Kozlića u izradi njegovog magistarskog rada. Bilo bi veoma značajno i interesantno da nam je izdavač pružio priliku da pročitamo njegove misli i ideje ili, pak, samo izvode iz referata o ocjeni magistarske teze, a tome treba dodati da se i magistrant koristio mentorovim djelom u izradi svoje teze. Time bismo, između ostalog, istakli i našu vezu sa tim univerzitetom i profesorom i pokazali da nam je ona važna.

Fikhska pravila imaju vrijeme vlastitog nastanka, jer je nužna obimna građa pojedinačnih slučajeva da bi se konstruiralo opće pravno pravilo. U nauci se kaže da ona nastaju u vrijeme zaokruženja pravnog tumačenja, kad se, nakon formativnog perioda, vrši logička sistematizacija pravne građe. To je, ujedno, i pokazatelj zrelosti određene pravne nauke. Bilo bi veoma dobro da se i ovom knjigom pokazuje naša vlastita zrelost kad je u pitanju literatura iz islama općenito, a posebno iz islamskog prava. Osman Kozlić je s ovom knjigom na tom putu.

Mustafa Hasani

Amsterdam

KAD MOŽE BIBLIJA, ŠTO NE MOŽE I KUR'AN!

Senad Alić (44), iz Priboja na Limu, slikar i dizajner koji već 12 godina živi u Amsterdamu, prošle godine se prihvatio nesevakidašnjega posla. Nakon što je bio najbolji među šest prijavljenih umjetnika na konkursu holandskoga izdavača, dobio je posao da, zajedno sa Faroukom Achourom, tunisko-holandskim filozofom, ilustrira Kur'an za djecu na holandskom jeziku, jedinstven izdavački pothvat u svijetu. Iako su ga novinari nazvali dječiji Kur'an, po uzoru na Bibliju za djecu, izdavač Bulaaq već dugo objašnjava da je knjiga štampana pod imenom Ispričat ćemo ti najljepše priče kur'anskih